

расселения доминируют малые и средние села. Благоприятная демографическая ситуация и удобное географическое расположение многих поселений в украинско-польском пограничье и в пределах Львовской пригородной зоны является важным фактором развития Яворовского района, который к тому же имеет достаточно развитую производственную и коммуникационную инфраструктуру. Все это необходимо учитывать при разработке планов и конкретных проектов регионального развития.

Ключевые слова: население, демографическая ситуация, количество населения, естественное воспроизводство, структура населения, расселение.

Abstract:

Hudzelyak I. DEMOGRAPHICS AND POPULATION SETTLEMENT IN YAVORIV DISTRICT, LVIV REGION.

Yavorivskyi area has a population growth in spite of the total regional and national trend of depopulation since the early 1990s. Population grows due to natural increase, mostly in urban areas, that occurs due to a high birth rate and lower mortality than in other areas of Lviv region. The urban population is growing, as there is a quite favorable age and sex structure, but the socio-economic and political factors negatively affect the processes of natural reproduction. The age structure in Yavoriv district more balanced, the level of demographic aging is lower, the demographic state of health is better than elsewhere in the Lviv region. The gender structure is dominated by males, which is generally not representative for Ukraine and other European countries, this leads to migration loss of the female population of working age. Stable migration outflow of rural population in Yavoriv district is observed, which is currently the determining factor in the depopulation and narrowing of demographic potential in rural areas. Residents of the area involved in circular migration main vector of which is aimed at a regional center, but the number of frondeurs, that are working in neighboring Poland is growing. Yavoriv district is characterized by high population density. The structure of rural settlement is dominated by the small and medium-sized village. Favorable demographics and convenient geographical location of many settlements near the Ukrainian-Polish border and within the suburbs of Lviv is an important factor in the development of Yavoriv district, which also has quite developed industrial and communication infrastructure. All this should be taken into account when developing plans and particular projects for regional development.

Keywords: population, demographic situation, the number of population, natural reproduction, population structure, settlement.

Рецензент: проф. Заставецька О.В.

Надійшла 23.08.2016р.

УДК 911.3

Зоя БОЙКО

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕТНІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ЗА ПЕРЕПИСАМИ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ 1989 ТА 2001 РОКІВ

У статті розглядаються регіональні особливості етнічних процесів населення України, чисельність етнічних меншинних груп. Проведений географічний аналіз регіональних особливостей етнічних меншин України за переписами 1989-2001 років. Аналіз статистичних матеріалів переписів населення 1989 та 2001 років дозволив виявити, що менш інтенсивного скорочення чисельності зазнали ті меншини, які мали компактний тип розселення, насамперед, у сільській місцевості. І, навпаки, чисельність меншин, які були дисперсно розселені переважно в містах, скорочувалася інтенсивніше. При цьому, серед усього населення України рівень частки кожної з меншинних груп залишався досить незначним.

Ключові слова: національний склад, етнос, етнічні процеси, етнонаціональна структура, меншинні групи, перепис.

Постановка проблеми. Стан сучасних етнічних процесів та їх досліджень засвідчує необхідність розв'язання таких завдань: вдосконалення понятійно-термінологічного апарату етногеографії, її концептуальних, методологічних та методичних засад; розширення джерельної основи етногеографії шляхом вдосконалення статистики етнонаціональних та етноконфесійних взаємин, розширення і поглиблення спектра досліджень етнічних процесів на глобальному, державному та внутрішньо регіональному рівнях, пізнання й обґрунтування закономірностей етнічних процесів.

Огляд попередніх результатів наукових

досліджень. Сучасний український етнолог М. Тиводар наголошує на дуалістичній, соціально-біологічній природі етнічних спільнот і визначає етноси як «стійкі між поколіннями природно та історично сформовані на певних територіях динамічні людські спільноти, що, маючи самоназву й усвідомлюючи свою єдність, протиставляють себе всім іншим аналогічним утворенням і відрізняються від них стійкими і своєрідними рисами культури, способом життя, етнічними стереотипами» [5]. Отже, етнос – це група людей, яка історично склалася на певній території і характеризується спільністю мови, культури, побуту,

звичаїв, традицій, способу життя та особливостями психічного складу.

В сучасній українській науковій думці залишається домінуючим трактування етнічного процесу, яке було сформоване в рамках теорії етносу (Р. Кирчів, С. Макаруч, С. Павлюк, А. Пономарьов, М. Тиводар та ін.) і ґрунтується воно на виділенні і визначенні ролі об'єктивних підстав, з одного боку, в пріоритетності розуміння об'єктивних підстав утворення етносу, власне, його засад (спільність території формування, мова, культура, менталітет), а з другого – в усвідомленні значущості і ролі низки суб'єктивних чинників (державно-політичні традиції, соціальні інститути та еліти) [2,5].

Постановка мети наукового дослідження. Проаналізувати регіональні особливості етнічних процесів за переписами населення України 1989 та 2001 років.

Викладення основного матеріалу. При спробі означити феномен етнічного, етнічності загалом, та ще й у зв'язку з феноменом нації і національного, відразу виникає низка понятійно-термінологічних проблем, адже внаслідок пояснення сутності етнонаціональної сфери в світовій науковій та суспільно-політичній думці історично склалося декілька шкіл, які суттєво відрізняються своїм трактуванням базових понять.

Етнічні процеси формуються під впливом природної належності людського угруповання до певного географічного середовища, кліматичних умов, ландшафту, рослинного і тваринного світу.

Переписи 1989 р. і 2001 р. дають нам дані, на основі яких бачимо видозміну етнонаціональної структури України і певні закономірності проходження даних процесів в залежності від певних факторів суспільного життя, які впливають на дані процеси. Дані переписи на території нашої держави були останніми, вони охопили такий переломний період в розвитку нашої держави, як отримання незалежності. Це в свою чергу вплинуло і на етнічні процеси, як України в цілому, так і регіонів зокрема. Зростання чи зменшення тих чи інших національних меншин було викликано рівними чинниками. Тому порівняння етнічної структури населення, яку можна виявити лише за переписами є актуальним напередодні очікуваних нових переписів.

Вищими темпами, ніж у цілому в Україні, скоротилася чисельність етнічних меншинних груп у Західному регіоні: з 1 049 769 осіб у 1989 році до 749 556 осіб у 2001 році, тобто на 28,60% (300 213 осіб). Як і в цілому в Україні,

загальна чисельність населення регіону зменшилася не за рахунок українців, а завдяки меншинним групам. Частка регіону серед скорочення їхньої загальної чисельності в Україні за 1989-2001 рр. становила 9,01%. При цьому, питома вага регіону серед загального числа етнічних меншин в Україні в 2001 році була ще меншою – лише 7,01 %.

Відрізнялися також і темпи скорочення числа етнічних груп за 1989-2001 рр. за окремими областями Західного регіону. Значно вищими темпами їхня чисельність зменшувалася в Галичині та на Волині, нижчими – на Закарпатті та Буковині. Зокрема, скорочення складало, відповідно за областями: в Івано-Франківській – на 50,39% (35 486 осіб), із 70 323 осіб у 1989 році до 34 887 осіб у 2001 році; Львівській – на 48,63% (127 748 осіб), із 262 671 особи до 134 923 осіб, Волинській – на 43,51% (24850 осіб), із 57 109 осіб до 32 259 осіб; Рівненській – 38,81% (30 468 осіб), із 78 512 осіб до 48 044 осіб; Тернопільській – на 33,52% (12 595 осіб), із 37 579 осіб до 24 984 осіб [3,4].

Найнижчими темпами, і не лише в Західному регіоні, але й серед усіх областей України скоротилася чисельність етнічних меншинних груп у двох західних областях: Закарпатській – на 9,07% (24 382 особи) та Чернівецькій – на 16,28% (44 734 особи). При цьому їхня загальна чисельність у цих двох областях залишалася найбільшою в Західному регіоні на Закарпатті за рахунок угорців, румунів, росіян, словаків та циганів, а на Буковині за рахунок румунів, молдованів та росіян. Зокрема, сукупна чисельність меншин у Закарпатській області становила в 1989 році 268 869 осіб, а в 2001 році – 244 487 осіб, Чернівецькій, відповідно 274 706 осіб та 229 972 осіб. Тобто абсолютна більшість представників етнічних меншинних груп Західного регіону зосереджувалося лише в цих двох областях, а їхня чисельність за 1989-2001 рр. не зазнала такого значного скорочення, як у Галичині та на Волині (рис. 1).

Серед усіх регіонів України найвищими темпами скорочувалася загальна чисельність етнічних меншин у Центральному регіоні з 2 321 262 осіб у 1989 році до 1 477 707 осіб у 2001 році, тобто на 36,34% (843 555 осіб). Темпи скорочення числа українців у цьому регіоні були істотно нижчими – лише 2,35%. Загальна чисельність населення Центрального регіону скоротилася за цей час переважно за рахунок представників етнічних меншинних груп, насамперед, росіян та євреїв [3,4].

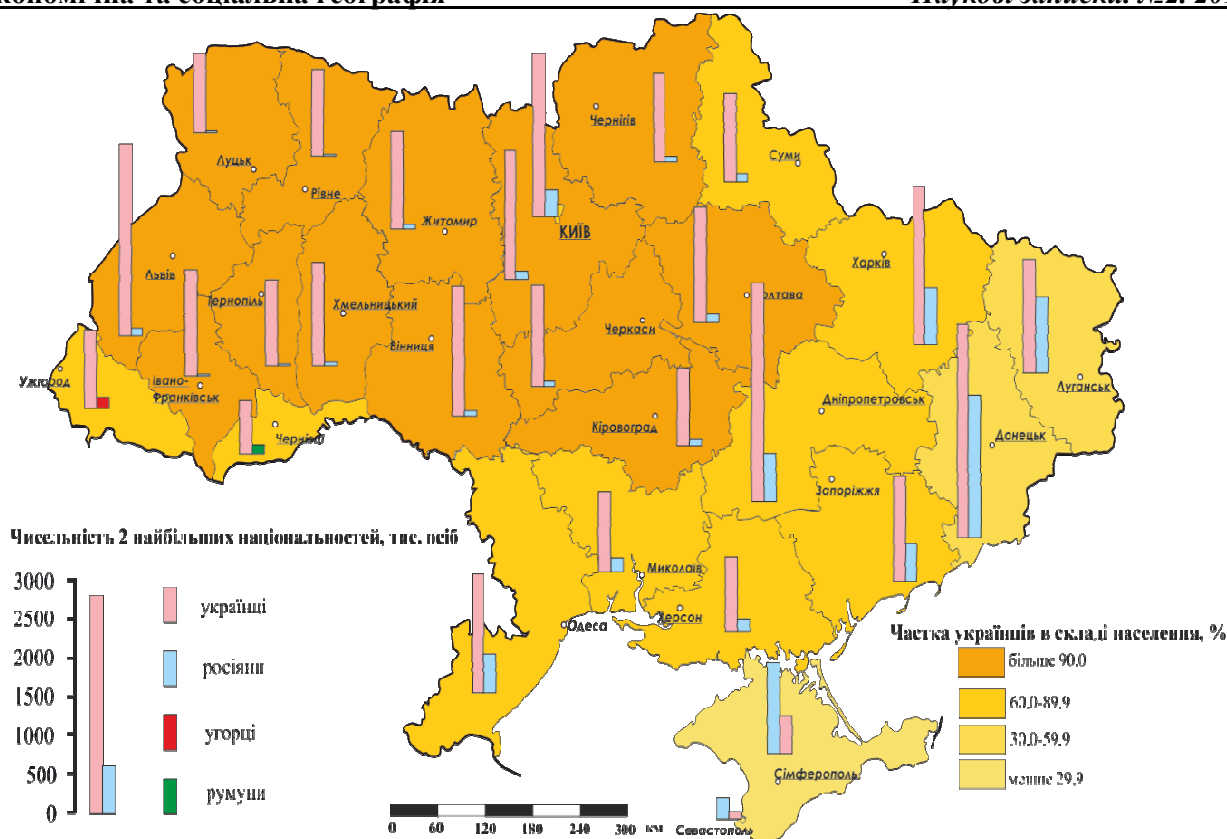

Рис. 1. Найчисельніші національності України за переписом 2001 року (складено автором за [1,3,4])

Темпи скорочення чисельності меншин відрізнялися за окремими областями Центрального регіону. Найвищими вони були в чотирьох правобережних областях: Вінницькій – 44,85% (73 026 осіб), чисельність етнічних меншин скоротилася з 162 835 осіб у 1989 році до 89 809 осіб у 2001 році; Житомирській – 41,88% (96 906 осіб), із 231 464 осіб до 134 538 осіб; Хмельницькій – 40,53% (59 497 осіб) із 146 815 осіб до 87 318 осіб; Кіровоградській – 38% (70 021 особа) з 181 109 осіб до 111 088 осіб [24].

Децю нижчими темпами відбувалося скорочення числа етнічних меншин в інших двох правобережних та трьох лівобережних областях регіону: Полтавській – 33,97% (72 осіб), із 212 086 осіб у 1989 році до 140 040 осіб у 2001 році; Київській – 33,57% (68 871 осіб), з 205 129 осіб до 136 258 осіб; Черкаській – 33,29% (48 481 особа), з 145 611 осіб до 97 130 осіб; Чернігівській – 33,11% (39 953 осіб), із 120 664 осіб до 80 711 осіб; Сумській 30,09% (62 282 особи), з 207 011 осіб до 144 729 осіб [1,3,4].

Значного скорочення зазнала також і сукупна чисельність етнічних меншинних груп у столиці України: з 708 538 осіб у 1989 році до 456 186 осіб у 2001 році, тобто на 35,62% (252 352 особи). Навпаки, чисельність українців у Києві за цей час досить істотно збільшилася – на 13,26% (247 093 особи). Скорочення чи-

сельності меншин за 1989-2001 рр. було в абсолютних показниках навіть більшим, ніж приріст числа українців. Тому й загальна чисельність населення столиці за цей час скоротилася винятково за рахунок представників етнічних меншин.

На тлі значного скорочення чисельності етнічних меншин на Заході та в Центрі України, за рахунок центральних областей, скоротилася й чисельність українців, але лише на 87% (202 049 осіб). Тому загальна чисельність населення цих двох регіонів зазнала скорочення переважно за рахунок етнічних меншин, їхня частка становила 84,99% скорочення загальної чисельності населення Західного та Центрального регіонів за 1989-2001 рр. Для порівняння, питома вага меншинних груп серед загальної чисельності населення цих двох регіонів у 2001 році була майже на порядок меншою – лише 8,84%.

Таким чином, визначальною ознакою етнічних процесів у Західному та Центральному регіонах стало інтенсивне скорочення чисельності меншин на тлі лише незначного зменшення числа українців. Переважно за рахунок меншинних груп за 1989-2001 рр. скоротилася й загальна чисельність населення цих двох регіонів.

Серед усіх чотирьох регіонів України найбільше представників етнічних меншинних

груп зосереджувалося в Південному регіоні, у значній мірі за рахунок Криму. Але темпи скорочення їхньої чисельності на Півдні за 1989-2001 рр. були найнижчими, порівняно з іншими трьома регіонами. Так, у 1989 році їхня чисельність у регіоні становила 5 487 103 особи, а в 2001 році зменшилася до 4 475 603 осіб, тобто на 18,43% (1011 500 осіб). Частка Півдня серед скорочення загальної чисельності етнічних меншин України за 1989-2001 рр. складала 30,34%. Питома вага Південного регіону серед загального числа меншин в Україні була значно вищою – 41,83% у 2001 році. На тлі скорочення сукупної чисельності етнічних меншинних груп на Півдні України за 1989-2001 рр. спостерігалось зростання числа українців – на 2,82% (228 105 осіб). Тому й загальна чисельність населення регіону скоротилася винятково за рахунок меншин [3,4].

Скорочення чисельності етнічних меншин відбулося в усіх областях регіону, за винятком Криму. У Криму, переважно за рахунок повернення кримських татар, сукупна чисельність етнічних меншинних груп збільшилася на 1,11% (19 986 осіб) із 1 804 576 осіб у 1989 році до 1 824 562 осіб у 2001 році. Зокрема, їхня чисельність зросла в АР Крим на 2,62% (39 121 особу) із 1 492 708 осіб до 1 531 829 осіб, а в Севастополі, навпаки, скоротилася на 6,14% (19 135 осіб) із 311 868 осіб до 292 733 осіб [3,4].

Найбільш істотне скорочення сукупної чисельності представників меншин спостерігалось в трьох областях Півдня: Дніпропетровській – на 33,16% (364 855 осіб), із 1 100 298 осіб у 1989 році до 735 443 осіб у 2001 році; Миколаївській – на 29,65% (96 262 особи), із 324 715 осіб до 228 453 осіб; Херсонській – на 29,64% (88 921 особу), з 300 026 осіб до 211 105 осіб. Дещо нижчі темпи скорочення їхньої чисельності були в інших двох областях: Запорізькій – на 26,54% (203 265 осіб), із 765 980 осіб до 562 715 осіб. Одеській – на 23,35% (278 183 осіб), із 1 191 508 осіб до 913 325 осіб [3,4].

В усіх областях регіону, окрім Криму, скорочення чисельності етнічних меншинних груп супроводжувалося зростанням чисельності українців. При цьому, найбільш високі темпи приросту числа українців спостерігалися в Одеській та Запорізькій областях, відповідно, 7,65% та 4,29%, де були дещо нижчі темпи скорочення чисельності етнічних меншин, порівняно з іншими областями регіону. За рахунок меншин за 1989-2001 рр. скоротилася й загальна чисельність населення всіх південних областей, за винятком Криму. Навпаки, у Криму за цей час відбулося зменшення чисель-

ності українців на тлі хоча й незначного збільшення числа представників етнічних груп. Тому й загальна чисельність населення Криму за цей час скоротилася не за рахунок меншин, а завдяки українцям.

Темпи скорочення чисельності етнічних меншинних груп у Східному регіоні України були вищими, ніж у Південному, але нижчими, ніж у Західному та Центральному. Зокрема, якщо в 1989 році загальна чисельність меншин у Східному регіоні становила 5 174 847 осіб, то в 2001 році скоротилася до 3 996 343 осіб, тобто на 22,77% (1 178 504 особи – найбільше скорочення в абсолютних показниках серед усіх регіонів України) [3,4].

Частка Східного регіону серед скорочення загального числа меншинних груп в Україні за 1989-2001 рр. становила 35,35%. Питома вага регіону серед загальної чисельності стічних меншин в Україні була дещо більшою – 37,35% у 2001 році. Скорочення чисельності меншин на Сході України відбувалося в умовах, хоча й незначного, але все-таки зростання числа українців – на 1,57% (96 584 особи). Тому й загальна чисельність населення регіону за 1989-2001 рр. скоротилася за рахунок представників меншин [3,4].

Серед трьох областей регіону найвищими темпами скорочувалася чисельність етнічних меншинних груп у Харківській області – на 29,61% (312 182 особи), з 1 181 699 осіб у 1989 році до 847 114 осіб у 2001 році. Дещо нижчими темпами скорочувалася їхня чисельність у Донбасі. Зокрема, у Луганській області – на 22,46% (287 218 осіб), з 1 374 799 осіб до 1 067 815 осіб. Серед усіх областей України найбільше за чисельністю етнічних меншин, головним чином за рахунок росіян, зосереджувалося на Донеччині: 2 618 349 осіб у 1989 році та 2 081 414 осіб у 2001 році. За 1989-2001 рр. у цій області спостерігалось також і найбільше скорочення їхньої чисельності в абсолютних показниках – на 471 692 осіб. Але темпи скорочення чисельності представників етнічних меншин у відносних показниках (20,37%) були найменшими серед усіх областей України, за винятком Закарпатської та Чернівецької [3,4].

У Харківській та Донецькій областях на тлі скорочення сукупного числа етнічних меншин за 1989-2001 рр. збільшувалася чисельність українців. Тому, як і в цілому в Україні, загальна чисельність населення цих двох областей скоротилася за цей час за рахунок етнічних меншин. У Луганській області їхня чисельність скорочувалася інтенсивніше, ніж чисельність українців. Тому загальна чисельність населення Луганщини зменшилася пере-

важно за рахунок представників етнічних меншин, їхня частка серед скорочення загальної чисельності населення області за 1989-2001 рр. становила 96,89% [3,4].

Загальна чисельність етнічних меншинних груп у Південному та Східному регіонах скоротилася з 10 661 950 осіб у 1989 році до 8471 946 осіб у 2001 році, тобто на 20,3% (2 190 004 особи). Частка цих двох регіонів серед скорочення сукупного числа меншин Україні за 1989-2001 рр. становила 65,69%. Питома вага цих двох регіонів серед загальної чисельності етнічних меншин в Україні була значно вищою – 79,18% у 2001 році. Тобто, чисельність етнічних меншинних груп на Заході та в Центрі України скорочувалася інтенсивніше, ніж на Півдні та Сході. Завдяки скороченню їхнього числа скоротилася і загальна чисельність населення південно-східних областей, бо чисельність українців у цих двох регіонах за 1989-2001 рр., навпаки, збільшилася на 2,28% (324 689 осіб) [3,4].

Висновки. Скорочення загальної чисельності представників етнічних меншин відбулося переважно за рахунок росіян, які зосереджувалися в містах східних та південних областей. Значне скорочення чисельності меншин у Південному та Східному регіонах було компенсоване новими міграційними потоками в Україну за часів незалежності. Південь та Схід стали основним ареалом зосередження в Україні нових мігрантів, насамперед, представників закавказьких етносів: вірменів, азербайджанців та грузинів, а також корейців та турків-месхетинців. Безпосередній вплив на збільшення

загальної чисельності етнічних груп у Криму, повернення кримських татар. Менш інтенсивного скорочення чисельності зазнали ті меншини, які мали компактний тип розселення, насамперед, у сільській місцевості. І, навпаки, чисельність меншин, які були дисперсно розселені переважно в містах, скорочувалася інтенсивніше. При цьому, серед усього населення України рівень частки кожної з меншинних груп залишався досить незначним. У 2001 році частка білорусів, найбільшої за чисельністю після росіян етнічної меншини, становила лише 0,57%. Ще нижчим був рівень часток інших 15-ти меншин: молдованів – 0,54%, кримських татар – 0,51%, болгарів – 0,42%, угорців – 0,32%, румунів – 0,32%, поляків – 0,30%, євреїв – 0,21%, вірменів – 0,21%, греків – 0,19%, татар – 0,15%, циганів – 0,10%, азербайджанців – 0,09%, грузинів – 0,07%, німців – 0,07% та гагаузів 0,07%. За 1989-2001 рр. серед населення збільшився рівень частки п'яти меншин, чисельність яких збільшилася за рахунок міграцій: кримських татар, вірменів, азербайджанців та грузинів, а також румунів – внаслідок зміни етнічної самоідентифікації частини молдованів. Зменшилася частка шести: білорусів, молдованів, болгарів, поляків, татар, а особливо євреїв (з 0,95% до 0,21%). Фактично не змінилася частка п'яти: угорців, греків, циганів, німців та гагаузів.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розширення джерельної основи етногеографії, а саме етносу, етнічних процесів, шляхом вдосконалення статистики етнонаціональних та етноконфесійних взаємин.

Література:

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]/ Спосіб доступу: URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Макаrchuk, С.А. Етнографія України [Електронний ресурс]/ Спосіб доступу: URL:http://www.ebk.net.ua/Book/history/makarchuk_eu/introduction.htm
3. Результати перепису населення [Електронний ресурс]/ Спосіб доступу: URL: <http://polityka.in.ua/tomenko/content.php?id=pc01-2003-03>
4. Сайт Всеукраїнського перепису [Електронний ресурс]/ Спосіб доступу: URL:http://www.ukrcensus.gov.ua/ukr/org/org_main.php
5. Тиводар, М. Етнологія: Навч. посібн. [Текст] / М.Тиводар — Львів: Світ, 2004.— 624 с.

References:

1. Derzhavniy komitet statistiki Ukraini [Elektronniy resurs]/ Sposib dostupu: URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Makarchuk, S.A. Etnografiya Ukraini [Elektronniy resurs]/ Sposib dostupu: URL:http://www.ebk.net.ua/Book/history/makarchuk_eu/introduction.htm
3. Rezultati perepisu naselelnya [Elektronniy resurs]/ Sposib dostupu: URL: <http://polityka.in.ua/tomenko/content.php?id=pc01-2003-03>
4. Sayt Vseukraïnskogo perepisu [Elektronniy resurs]/ Sposib dostupu: URL:http://www.ukrcensus.gov.ua/ukr/org/org_main.php
5. Tivodar, M. Etnologiya: Navch. posibn. [Tekst] / M.Tivodar — L'viv: Svit, 2004.— 624 s.

Аннотация:

Бойко З.В. РЕГИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ЭТНИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ ПО ПЕРЕПИСИ УКРАИНЫ 1989 И 2001 ГОДОВ.

В статье рассматриваются региональные особенности этнических процессов населения Украины, численность этнических меньшинств. Проведенный географический анализ региональных особенностей этнических меньшинств Украины за переписями 1989-2001 годов. Анализ статистических материалов переписей населения 1989 и 2001 годов позволил выявить, что менее интенсивного сокращения численности

понесли те меньшинства, которые имели компактный тип расселения, прежде всего, в сельской местности. И, наоборот, численность меньшинств, которые были дисперсно расселены преимущественно в городах, сокращалась интенсивнее. При этом, среди всего населения Украины уровень доли каждой из меньшинств оставался весьма незначительным.

Сокращение общей численности представителей этнических меньшинств произошло преимущественно за счет россиян, которые сосредоточивались в городах восточных и южных областей. Значительное сокращение численности меньшинств в Южном и Восточном регионах было компенсировано новыми миграционными потоками в Украине за время независимости. Юг и Восток стали основным ареалом сосредоточения в Украине новых мигрантов, прежде всего, представителей закавказских этносов: армян, азербайджанцев и грузин, а также корейцев и турок-месхетинцев. Непосредственное влияние на увеличение общей численности этнических групп в Крыму, возвращение крымских татар.

Ключевые слова: национальный состав, этнос, этнические процессы, этнонациональная структура, этнические меньшинства, перепись.

Abstract:

Zoe V. Boiko. REGIONAL PECULIARITIES OF ETHNIC PROCESSES IN UKRAINE CENSUS 1989 AND 2001.

The article discusses the regional characteristics of ethnic processes of the Ukrainian population, the number of ethnic minorities. Conducted geographic analysis of regional features of ethnic minorities of Ukraine for the census years 1989-2001. The analysis of statistical data of censuses of 1989 and 2001 has revealed that less intense drawdown suffered by those minorities that had a compact type of settlement, especially in rural areas. Conversely, the number of minorities that were dispersed mainly settled in the cities declined more intensively. Thus, among the total population of Ukraine the level of the share of each of the minorities has been negligible.

Reduction in the total number of ethnic minority groups occurred mainly at the expense of the Russians, who were concentrated in the cities of the Eastern and southern regions. A significant reduction in the number of minorities in the southern and Eastern regions was offset by new migration flows in Ukraine since independence. The South and East became the main area of concentration in Ukraine new migrants, first of all, the representatives of the Caucasian ethnic groups: Armenians, Azerbaijanis and Georgians, and Koreans and Meskhetian Turks. Direct impact on the increase in the total number of ethnic groups in the Crimea, the Crimean Tatars' return.

Key words: ethnic composition, ethnic group, ethnic processes, ethnic structure, ethnic minorities, the census.

Рецензент: проф. Заставецька О.В.

Надійшла 16.10.2016р.

УДК 911.3: 32 (477.82)

Андрій КУЗИШИН

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕЛЕКТОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ НА ВИБОРЧОМУ ПОЛІ ОБЛАСТЕЙ КАРПАТСЬКО-ПОДІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ

У статті проаналізована теоретичні та прикладні моменти формування електоральної культури. Було визначено роль електоральної активності як однієї з форм електоральної культури; проаналізовано, як відображається колективна пам'ять людей на виборчому процесі та стабільності ідеологічної прихильності. За територіальну основу оцінки сформованості електоральної культури було обрано області Карпатсько-Подільського регіону.

Ключові слова: області Карпатсько-Подільського регіону, виборчий процес, електоральна культура, виборча активність, електоральна прихильність, виборчі традиції.

Постановка проблеми. Сучасна участь виборців в електоральних процесах загальнодержавного чи регіонального рівня опирається на певний формат поведінки, котрий втілюється у об'єднаному понятті «електоральна культура». Дане поняття можна вважати індикатором геопросторової електоральної прихильності, яку можна оцінювати в просторі (регіони підтримки певних політичних поглядів та ідей) і часі (період підтримки певної політичної сили).

Матеріали і методи дослідження. Це поняття знайшло своє відображення в соціологічних та політологічних дослідженнях, але в меншій мірі представлено в суспільно-гео-

графічній царині.

Однією з перших робіт вітчизняних дослідників, яка повністю була присвячена проблемі електоральної культури з позиції її соціологічного аналізу, було наукове дослідження О.В. Князевої «Електоральна поведінка як соціокультурне явище» [4]. В ній автор визначає основні об'єктивні та суб'єктивні фактори, які впливають на поведінку виборців, подає типологію електоральної поведінки тощо.

Всебічне вивчення феномена електоральної культури знайшло своє відображення в праці російського дослідника-політолога І.М. Гомерова («Електоральна культура: політологічний аналіз»). У цій роботі міститься ці-